

תפיסה מוסדית של סמכות

אנדריי מרמור*

שאלת הלגיטימיות היא שאלה מרכזית בפולמוסים פילוסופיים על סמכות. הדיונים מתחילים לרוב בשאלה הנורמטיבית: מה הופך סמכות מעשית לסמכות לגיטימית. המאמר דן בתפיסה המוסדית של סמכות על ידי ההסבר מדוע סמכויות הן מוסדיות מטבען. בנוסף, המאמר בוחן כיצד תפיסה מוסדית זו משליכה על שאלת הלגיטימיות ושואבת מההבחנה בין מוסדות וולונטריים ללא-וולונטריים. לבסוף, המאמר משיב לכמה התנגדויות אפשריות לתפיסה המוסדית ומתמקד בכמה היבטים נורמטיביים של יחסי נתין-סמכות.

* * *

שאלת הלגיטימיות היא שאלה מרכזית בפולמוסים פילוסופיים על סמכות. הדיונים מתחילים לרוב בשאלה הנורמטיבית מה הופך סמכות מעשית לסמכות לגיטימית. ההנחה היא כי תזה נורמטיבית מוצקה לקביעת התנאים הכלליים לגיטימיות של סמכויות, מאפשרת לנו להחיל את התנאי המועדף על מקרים קונקרטיים, וכך לבחון את הלגיטימיות של כל סמכות. הנחה זו נטענת אל מול תנאיה הכלליים של הלגיטימיות. אך כידוע בפילוסופיה, בשלב זה עולות דוגמאות נגד. בפנינו מוצגים מקרים שנראים כדוגמאות לסמכות לגיטימית אשר אינם נכללים בתפיסת הלגיטימיות המועדפת, או מקרים שנראים כדוגמאות לסמכות לגיטימית ואשר למעשה אינם מהווים דוגמה לסמכות מעשית כלל. מובן שאין כל פסול במתודולוגיה מסוג זה – זוהי הדרך המקובלת לעריכת מחקר פילוסופי. אך במאמר זה אני מבקש להציע גישה שונה לנושא זה. במקום לפתוח בשאלה הנורמטיבית בדבר הלגיטימיות, אתחיל בשאלה **מה נדרש לקיומה של סמכות מעשית**, בין שלגיטימית ובין שלא, ואטען כי תיאור הולם של מרכיבי הסמכות מכשיר את הקרקע לתפיסה טובה יותר של תנאי הלגיטימיות.

אפתח ברעיון האינטואיטיבי שסמכות מעשית איננה בהכרח לגיטימית. בכך נרמז כי ניתן להפריד את שאלת מרכיביה של סמכות מעשית מהשאלה בדבר הלגיטימיות שלה. הטיעון המרכזי שלי יהיה כי מרכיביה של סמכות מעשית נקבעים בידי פרקטיקות חברתיות

* אני חב חוב גדול לסקוט אלטמן, לביל אדמונדסון ולשני מבקרים עלומי שם של כתב העת, על הערותיהם והצעותיהם המועילות לטיוטות המוקדמות של מאמר זה: Andrei Marmor, *An Institutional Conception of Authority*, 39 PHIL. & PUB. AFF. 238 (2011).

או מוסדיות. לפיכך, הלגיטימיות של סמכות רלוונטית תהיה תלויה בפרקטיקה שהיא מיישמת, ובתנאי ההשתתפות בה.

תוצאה אחת ראויה לציון של התזה שאני מקווה לבסס, היא שאין עיקרון כללי אחד שקובע את תנאי הלגיטימיות של סמכויות. במקרים מסוימים, הלגיטימיות של סמכות מעשית היא בסופו של דבר עניין של הסכמה, ובמקרים אחרים, היא איננה עניין של הסכמה. בכל מקרה, הלגיטימיות של סמכויות מעשיות תלויה בטבעו ובלגיטימיות של המוסד הספציפי או של הפרקטיקות החברתיות הספציפיות המעניקות לסמכות את הכוח הנורמטיבי שלה.¹

שלושה שלבים לטיעון: ראשית, אציג את הטיעון המרכזי לתפיסה מוסדית של סמכות ואסביר כי סמכויות הן מוסדיות מטבען. שנית, אסביר כיצד תפיסה מוסדית זו משליכה על שאלת הלגיטימיות ושואבת מההבחנה בין מוסדות וולונטריים לבין מוסדות לא-וולונטריים. ולבסוף, אנסה להשיב לכמה התנגדויות אפשריות לתפיסה המוסדית ואתמקד בהיבטים הנורמטיביים של יחסי נתיך-סמכות.

I

אשתמש במונח "סמכות מעשית" באופן צר יחסית; יישומו, לעומת זאת, יהיה רחב למדי. בכוונתי לשפוך אור על התפיסה היומיומית, הרגילה של סמכויות מעשיות, כלומר על יכולתו של אדם – ברמה כללית מסוימת – לשנות את מצבו הנורמטיבי של אדם אחר. הדוגמאות העיקריות יהיו רשויות החוק, כמובן; סמכותם של מעבידים על עובדים; סמכותם של הורים על ילדיהם הקטנים; סמכותו של שופט על שחקנים במשחקים תחרותיים ומקרים דומים. כך, בהערכה ראשונית, ניתן לומר של-A סמכות מעשית על B בענייני C רק אם הנחייתו של A ש-B יעשה X בנסיבות C_i מטילה חובה על B לעשות X בנסיבות C_i, וזאת (לפחות באופן חלקי) משום ש-A הורה ל-B לעשות X בנסיבות C_i. במילים אחרות, אנו מחשיבים אדם מסוים כבעל סמכות כשהוא בעמדה נורמטיבית המאפשרת להטיל חובה על אדם אחר באמצעות ביטוייה של הוראה מסוימת, שמשמשת ליצירת חלק מהטעם, לכל הפחות, לכך שהנתין יעשה כפי שהורו לו.²

1 הטיעון המרכזי של מאמר זה הוא פיתוח שיטתי של כמה רעיונות שהתוויתי במאמר: Andrei Marmor, *The Dilemma of Authority*, 2 JURISPRUDENCE 121, 121–141 (2011). לפי רעיון דומה, בהקשר של הפולמוסים על החובה המוסרית לציית לחוק, לא ניתן לכלול חובה פוליטית בעיקרון אחד ויחיד. ראו לדוגמה George Klosko, *Multiple Principles of Political Obligation*, 32 POLITICAL THEORY 801, 801–824 (2011).

2 כפי שציין יוסף רוז בצדק, סמכויות עושות הרבה יותר מכפיית חובות. הן מעניקות זכויות ועמדות כוח מסוגים שונים או מונעות אותן וכו'. עם זאת, את כל השינויים הנורמטיביים האלה ניתן לעמוד על חובות שמוטלות על צדדים מסוימים. ראו: JOSEPH RAZ, BETWEEN AUTHORITY AND INTERPRETATION: ON THE THEORY OF LAW AND PRACTICAL REASON 134 (2009).

ישנן אינסוף דרכים שבהן אדם אחד יכול ליצור מצב או לומר משהו שיחייב אדם אחר לפעול בדרך מסוימת. אין די בכך כדי להצביע על כך שלאותו אדם יש סמכות על רעהו. חשבו למשל על מקרה שבו A מעמיד בסכנה את C, כך ש-B הוא היחיד שמוגל להציל את C; הדבר בוודאי מחייב את B להציל את C, אבל זהו בפירוש אינו מקרה שבו A הפעיל סמכות על B. ראשית, יש לנסח הנחיות סמכותיות ככאלה. הנחיה סמכותית מתיימרת ליצור שינוי בטעמים לפעולה של נתיניה, באמצעות הכרה בהוראה כשלעצמה כטעם לפעול כמצווה. הוראות סמכות הן "פעולות דיבור" (speech-acts), מהסוג שמתיימר לגרום להתנהלות מסוימת, באמצעות הכרה בהוראה כטעם לפעולה.³

אך גם אם פעולת הדיבור היא מהסוג הנכון, חייבים להתקיים תנאים מסוימים כדי שניתן יהיה להגדיר את פעולת הדיבור כסמכותית. שוו בנפשכם, למשל, צופה בטורניר טניס, שאולי אינו מרוצה מביצועיו של השחקן החביב עליו, ומכריז בקול רם: "המשחק נגמר, הפסיקו אותו עכשיו!" זהו הסוג הנכון של פעולת דיבור, אך אין מדובר בפעולת דיבור סמכותית. במקרה זה חסר בכירור **כוח נורמטיבי** של הדובר: סמכות מעשית כוללת את הכוח הנורמטיבי להטיל חובות על הזולת. סוג זה של זכות הוגדר במקור על ידי הופלד (Hohfeld) כך: כוח הוא יכולתו של בעל הכוח, במובן הנורמטיבי של המילה, להביא לשינוי ביחסים הנורמטיביים שהתקיימו בין הצדדים הרלוונטיים, לפני שהכוח הופעל.⁴ ל-A יש כוח על B בעניין C אך ורק אם B כפוף להחלטתו של A בעניין שינוי בסטטוס קוו הנורמטיבי הרלוונטי התקף בנסיבות אלה. לפיכך, הכוח כרוך בשני רעיונות מרכזיים: ראשית, היכולת להביא לשינוי במצב נורמטיבי המתקיים בין הצדדים הרלוונטיים; שנית, הרעיון שההחלטה על השינוי היא עניין חד-צדדי, הנתון לשיקול דעתו או להחלטתו של בעל הכוח (בטווח אפשרויות מסוים ומוגדר, כמובן). לכן ראוי לציין כי אין כל היגיון בדיון על כוח ללא הרקע הנורמטיבי הקיים – חלוקה של זכויות וחובות המתקיימת בין הצדדים הרלוונטיים – שבעל הכוח יכול לשנות.

להבנת, טענות אלה אינן שנויות במיחוד במחלוקת, אך ברצוני להעלות שתי נקודות נוספות: ראשית, אטען כי רק נורמות המעניקות כוח, כלומר כללים או מוסכמות, יכולות להעניק כוח – שעדיין לא הוגדר, במובן הרלוונטי לענייננו; ושנית, שנורמות מעניקות כוח

3 היו פילוסופים שהתייחסו למרכיב זה כאל "בלתי-תלוי בתוכן" של הסיבות לציות להוראת הסמכות. ראו למשל H.L.A. HART, *ESSAYS ON BENTHAM: STUDIES IN JURISPRUDENCE AND POLITICAL THEORY* 54–253 (1982); LESLIE GREEN, *THE AUTHORITY OF THE STATE* 36–42 (1988). השאלה אם תפיסת הסמכות של סטיבן דרוול (Stephen Darwall) עומדת בתנאי זה מוטלת בספק. דרוול מתייחס לכל דרישה בגוף שני שאדם יכול לדרוש לגבי התנהלותו של אדם אחר כאל דרישה סמכותית. במובן זה, תפיסת הסמכות המעשית שלו היא רחבה בהרבה משלי. ראו למשל בעבודותיו: Stephen Darwall, *Authority and Second-Personal Reasons*; David Sobel & Steven Wall eds., *REASONS FOR ACTION* 134 (2009) ויותר בכלליות: STEPHEN DARWALL, *THE SECOND-PERSON STANDPOINT: MORALITY, RESPECT AND ACCOUNTABILITY* (2006)

4 WESLEY NEWCOMB HOHFELD, *FUNDAMENTAL LEGAL CONCEPTIONS: AS APPLIED IN JUDICIAL REASONING AND OTHER LEGAL ESSAYS* (Walter Wheeler Cook ed., 1919)

מתבססות על פרקטיקה, או שהן מוסדיות מטבען. במילים אחרות, הטעון לעיל מתבסס על שלוש תזות: (1) סמכות מעשית היא כוח נורמטיבי מסוג כלשהו; (2) כוח, במובן זה, מוענק בידי נורמות – כלומר, כללים או מוסכמות מסוימות – או מתבסס עליהן ו-(3) נורמות מעניקות כוח הן ביסודן מוסדיות – הן מהוות חלק מפרקטיקה או ממוסד חברתי. מן הראוי לתת את הדעת על כך ששלוש הנקודות הללו נוגעות אך ורק לשאלת קיומה של סמכות מעשית; הן אינן נוגעות כלל לשאלת הלגיטימיות. השאלה אם סמכות מעשית כלשהי לגיטימית או לא – או אם הנחיה סמכותית מסוימת שניתנה בנסיבות המתאימות היא לגיטימית – היא שאלה שונה ונפרדת מזו שבה אנו עוסקים כעת. עם זאת, קודם צריכה להיות סמכות, ורק אז ניתן לשאול אם היא לגיטימית או לא. את כל זה, כמובן, יש להוכיח. הבה נבדוק מדוע כוח, במובן הרלוונטי, הוא סוג של זכות שמוענקת בידי נורמות בלבד. על מנת להבין זאת עלינו לתת את דעתנו על ההבחנה בין שני סוגי כוח נורמטיבי: כוח **אד הוק**, כוח יחיד (singular power); וכוח **מערכת** (systemic power). דוגמה אופיינית לכוח אד הוק היא כוח הנובע מהבטחה מותנית. נניח, למשל, שאתה מציין שעליך להיות בשדה התעופה הערב, לא יאוחר מהשעה שבע, ואני מציע להסיע אותך לשם. הצעתי מציבה אותך בעמדת כוח: אתה יכול לסרב להצעתי או לקבל אותה. כשאתה מקבל את הצעתי, אתה מחייב אותי לעשות את מה שהצעתי. במצב עניינים זה, הסכמתך להצעתי הופכת את הצעתי להבטחה.⁵

ישנן מחלוקות, הן בקרב פילוסופים של השפה והן בקרב פילוסופים של המוסר, בשאלה אם הבטחות, ככלל, מצריכות רקע מסוים של פרקטיקות חברתיות, ומהו בדיוק תפקידן של נורמות ומוסכמות אלה בעיצובו של מבע זה של הבטחה (locution promissory).⁶ אני מבקש להתרחק מפולמוס זה. אני מוכן להניח כי ביטוי של הבטחה מותנית, כשלעצמו, יכול להעניק לאדם שאליו מופנים הדברים כוח נורמטיבי, כלומר את הכוח לשנות את מערכת היחסים הנורמטיבית הקיימת באמצעות קבלת ההצעה הרלוונטית, ולפיכך מציב את הדובר בעמדה של מחויבות להבטחה זו. אך חיוני להבין שתחולתו של כוח זה מוגבלת מאוד. לאדם שאליו מופנית ההבטחה המותנית אין זכות לקבוע דבר פרט לקבלת ההצעה (או אי-קבלתה). התוכן, ההיקף ושאר פרטי החובה, כולם נקבעים על ידי המבטיח. הכוח הוא רק לקבל את ההצעה או לדחותה. דהיינו, מה שהופך מקרים כאלה

5 למעשה, מגוון רחב ביותר של "פעולות דיבור" נזקף לזכות הבטחות מותנות. הצעת נישואין היא דוגמה אופיינית. א' אומר/ת לב': "האם תינשא/ לי?" ההנחה היא לרוב כי בעצם הצעת הנישואין הבטיח/ה א' לשאת את ב', כלומר, א' הבטיח/ה הבטחה מותנית לשאת את ב', אם ב' /תקבל את ההצעה. דוגמה נוספת היא הזמנה: אם אתם מזמינים אדם לכיתכם לארוחת ערב, ההנחה היא כי אתם מתחייבים לכך, אם המוזמנת/ת נענה/ית להצעה. שוב, זוהי הבטחה מותנית.

6 ראו למשל: Niko Kolodny & R. Jay Wallace, *Promises and Practices Revisited*, 31 (2003) PHILOSOPHY & PUBLIC AFFAIRS 119, 119–154. ראו גם את ספרי: ANDREI MARMOR, SOCIAL CONVENTIONS: FROM LANGUAGE TO LAW 120–127, 136–139 (2009). בספר זה הבעתי כמה ספקות בנוגע לביסוס קונבנציונלי של הבטחות.

למקרי אד הוק היא העובדה שתחולת הכוח המוענקת למקבל ההבטחה מוגבלת מאוד, לרוב לתשובת כן או לא, והעובדה כי מקור כוח זה אינו בעל הכוח, היינו מקבל ההבטחה, אלא המבטיח (אני יכול להזמין אותך להבטיח לי, אך לא יהיה זה ביטוי של כוח מצדך).⁷ סמכויות מעשיות, מצד שני, מאופיינות בכוח במובן המערכתי של המילה: סמכות מעשית היא בעלת הכוח לבחור מתוך קשת רחבה של אפשרויות, אם להביא לשינוי בנוף הנורמטיבי בשטח שנמצא בתחום סמכותה, ואם כן – כיצד. בניגוד לכוח אד הוק, כוח במשמעות המערכתית של המילה מעניק לבעל הכוח את היזמה לערוך שינויים נורמטיביים, ואת הכוח לקבוע את טווח השינויים, שהוא רחב למדי אף הוא, גם אם הוא לרוב מוגבל בהיקפו. אך מה שהופך סוגים אלה של כוח למערכתיים הוא מורכבותם הבלתי-נמנעת ומבנם. סמכויות מעשיות קובעות, במידה מסוימת, לאילו סוגים של שינויים נורמטיביים הן יכולות לגרום, כיצד לערוך שינויים אלה, מי כפוף להם ולעתים תכופות הן קובעות גם כיצד לעקוב אחר הציות לסמכות וכיצד להגיב במקרה של אי-ציות. במילים אחרות, כוח מערכתי הוא מורכב באופן בלתי-נמנע. הוא מתבסס על מערכת הדוקה של נורמות המגדירה מיהו בעל הכוח, וכן את מהותו של הכוח, את תחולתו, את דרכי הפעלת הכוח ואת שאר העניינים הקשורים להפעלת הכוח. וכך, בניגוד לכוח אד הוק, כוח מערכתי הוא זכות שיש לאנשים או למוסדות, שחייבת להיות מוענקת להם על ידי מערכת של כללים, מוסכמות, או בדרך כלל, על ידי נורמות מסוימות. כוח מערכתי הוא במהותו כוח המוסדר באמצעות נורמות. מובן שאין להסיק מכך שהנורמות הנדונות חייבות להיות נורמות חברתיות, שמיושמות בפועל בקהילה נתונה. ארון בכך מיד.

אני מאמין כי יהיה קל יחסית להסכים לאופי המערכתי והמורכב של כוח סמכותי במקרים פרדיגמטיים כמו אלה של רשויות החוק או רשויות פוליטיות, סמכותם של מעבידים על עובדיהם, סמכותם של בעלי משרות שונים באיגודים או בארגונים וולונטריים, כמו מפלגה פוליטית או אוניברסיטה, וכדומה. עם זאת, יש שיטענו שאין להכליל במקרים כאלה לכל המקרים. יש שיטענו שיתכן שכמה כוחות סמכותיים הם מערכתיים, במובן שהוגדר לעיל, ואילו אחרים אינם כאלה. היינו, ייתכן שמדובר בעניין אקראי, שאין לו משמעות רבה בכל הנוגע למהותן של סמכויות מעשיות.

ההתנגדות לקביעה שכוח מערכתי הוא במהותו כוח המוסדר באמצעות נורמות, עשויה ללבוש פנים שונות, אך ברצוני להשיב כאן לשתי דוגמאות נגד.⁸ האחת נוגעת לסמכות

7 איני בטוח כלל שקיימות דוגמאות אחרות לכוח אד הוק מלבד אלו הנוצרות באמצעות הבטחות מותנות. אני סבור כי אם קיימים מקרים אחרים, הם יכללו מקרים של היענות להצעות. ישנם פילוסופים המניחים כי עצם פעולת ההבטחה הוא ביטוי של כוח אף הוא, אם כי זהו כוח להטיל חובה של אדם על עצמו או עצמה. איני משוכנע לגמרי בעניין זה, אך אין זה המקום להיכנס לסוגיה סבוכה זו; אין לה כל השפעה על הטיעון שאני מציע במאמר זה.

8 התנגדות שאליה לא אוכל להתייחס כאן היא זו של נקודת המבט של דרוול, שטוענת שתפיסת הסמכות המוצעת שלי היא צרה מדי, ראו לעיל ה"ש 3. במקום אחר טענתי בפרוטרוט מדוע לדעתי תפיסתו של דרוול אינה יכולה להיחשב לסמכות מעשית במובן המקובל, ראו:

הורית. השנייה נוגעת לסמכות שמטרתה הכוונת התנהגות במצבים מסוימים. ראשית, נדמה כי סמכות הורית אינה מסוג הסמכויות המעשיות שמוענקות מתוקף נורמות מאצילות סמכות. סמכותם של הורים על ילדיהם הקטנים מתקיימת מתוקף העובדות שעליהן מתבססת הורות (ביולוגית או אחרת); נדמה שהיא אינה נשענת על כל מבנה נורמטיבי של כוחות סמכותיים.

ככלל, נכון שיחסי הסמכות שבין הורים לילדיהם הקטנים מתקיימים מתוקף העובדות שעליהן מתבססים יחסים מיוחדים אלה. אך היחסים בין הורים לילדים אינם הגורם היחיד הקובע את מהות הסמכות שיש להורים ואת תחולתה – מבחינה נורמטיבית. כמובן, להורים יש לרוב כוח, לא רק במובן הנורמטיבי שעליו אני מצביע במאמר זה, אלא גם כוח במובנו הגשמי, כלומר היכולת להתגבר בפועל על התנגדות. בדרך כלל הורים יכולים לאלץ את ילדיהם להיענות לבקשותיהם במגוון אמצעים. עם זאת, עלינו להיזהר שלא לבלבל בין כוח עובדתי לבין כוח נורמטיבי. זכותם של הורים לקבל החלטות מסוימות עבור ילדיהם נקבעת על ידי נורמות המגדירות את הזכויות האלה, את תחולתן ואת מגבלותיהן. העובדה שהורים יכולים לאלץ את ילדיהם לעשות מעשה מסוים, אין משמעה שיש להם סמכות לעשות זאת. יש להבנות את ההיקף, את המגבלות ובאופן כללי את סוג הסמכות המעשית שיש להורים על ילדיהם, במסגרת נורמטיבית שקובעת אילו סוגים של החלטות הורים יכולים לקבל עבור ילדיהם (בגילים שונים) ואילו אמצעים הם יכולים לנקוט כדי לאכוף אותן. עם זאת, מתקבל על הדעת שהכוחות המגדירים סמכות הורית נובעים ממקורות מעורבים: בחלקם הם טבעיים ונובעים מצורכיהם הבסיסיים של הילדים ומיכולתם ומחובתם של המטפלים בהם לספק את אותם צרכים, ובחלקם הם מובנים בידי נורמות חברתיות וחוקיות. לפיכך, גם אם קיים בסיס טבעי לסמכות ההורית, ההיקף המדויק וטבעם של הכוחות הנורמטיביים של ההורים מוגדרים ומנוסחים באופן שונה בתנאים חברתיים והיסטוריים שונים, ובמידה מסוימת, במשטרים משפטיים שונים. אכן, מקורות מעורבים אלה לסמכות הורית הופכים אותה למקרה מיוחד. יש להניח כי סמכות הורית מיוחדת גם מבחינות אחרות. אין הדבר מפתיע, בהתייחס לטבעם היחודי של יחסי הורים-ילדים.

ההתנגדות השנייה נוגעת למקרים שבהם אדם נוטל לעצמו עמדת סמכות, כי הוא יכול לתאם את התנהלותם של אחרים. אם תיאום כזה מתבקש, ואם הוא מצליח, אזי נטען כי הסמכות הופעלה שלא באמצעות כוח המבוסס על נורמות. אנו יכולים להשתמש בדוגמה שמספק דייוויד אסטלנד (David Estlund), על דיילת אוויר רבת-תושייה שלאחר שמטוסה התרסק ניסתה לעזור לפצועים, והחלה להורות לנוסעים שניצלו לעשות כך או אחרת. למשל, היא אמרה לג'ו: "אתה! אני צריכה שתעשה מה שאני אומרת לך..."⁹ כעת נניח, שבנסיבות אלה, ג'ו והאחרים היו מחויבים לציית. האם לא יהיה זה מקרה שבו סמכות

Joseph Raz, 'Marmor, *The Dilemma of Authority*, לעיל ה"ש 1, בעמ' 134–137. ראו גם: Joseph Raz, *On Respect, Authority and Neutrality: A Response*, 120 ETHICS 279, 279–301 (2010).

DAVID M. ESTLUND, *DEMOCRATIC AUTHORITY: A PHILOSOPHICAL FRAMEWORK* 124 9 (2008).

נוצרת ללא כוח מערכתי? ככלות הכול, אין כל כללים ברקע שמעניקים לדיילת האוויר כוח סמכותי. מקור כוחה נתפס כאד הוק, והוא מתבסס על צורך שיש לספק, כלומר, דחיפות המצב ויכולתה לתאם את מאמצי החילוץ.

לתשובתי שני פנים: ראשית, למעשה אין זו דוגמה לסמכות מעשית, אלא של מנהיגות. לא כל עמדת מנהיגות שאדם מצליח ליטול ולממש היא הפעלה של סמכות מעשית. ישנם מקרים רבים שבהם אנשים מחזיקים בעמדת מנהיגות ומורים לאחרים כיצד לנהוג; מובן שקיימים מקרים שבהם ישנן סיבות טובות, ואף חובה, לציית להוראות אלה, כמו במקרה של דיילת האוויר רבת-התושייה. עם זאת, מנהיגות אינה שקולה לסמכות מעשית; מנהיג הוא אדם שיכול להשפיע על התנהלותם של אנשים בכוונה תחילה, ללא הסמכות הדרושה לכך, או בלי כל קשר לסמכות שיש לו. שנית, חשוב להבין עד כמה מוגבלת ה"סמכות" של דיילת האוויר. הסמכות שנטלה לעצמה נוגעת למשימה הספציפית העומדת לפניה; היא תלויה כמעט לחלוטין בהצלחתה בביצוע משימה זו, והיא נמשכת אך ורק כל עוד המשימה מתבצעת. פני הדברים הם כאלה משום שתפקידה של הדיילת הוא תיאומי, קואורדינטיבי: לאנשים יש טעמים לציית להוראותיה רק משום שהיא זו שאחרים מציינים לה, ורק כל עוד הוראותיה משרתות את מטרת תיאום זו, ולא משום שהן הוראותיה.¹⁰

אין ספק כי תפקידן של סמכויות מעשיות הוא לפתור בעיות תיאום התנהגות. אך לא כל פתרון שצץ לבעיית תיאום ההתנהגות הופך בשל כך לסמכותי.

בעיות תיאום נפתרות לעתים קרובות באמצעות פתרון בולט לעין שמוצע ברגע נתון. אך פתרון כזה לבעיית תיאום אינו בהכרח פתרון סמכותי, גם אם הוא נוצר על ידי הוראותיו של מי שתפס את עמדת המנהיגות. חשבו על דוגמה דומה זו: נאמר שאש פורצת באולם תאטרון, ומסביב מתעוררת פאניקה. מערכת אוטומטית נכנסת לפעולה, ושלט מואר נדלק: "היציאה משמאל!" יש להניח כי ציות להוראות השלט הוא הדבר הנכון לעשותו, ואולי אף חובה לעשותו; הדבר יסייע לתיאום מסודר של יציאה בטוחה. עם זאת, העובדה כי בעצם הציות לשלט אוטומטי נפתרת בעיית תיאום עדיין לא הופכת את המערכת האוטומטית לבעלת סמכות מעשית. המצב לא יהיה שונה, אם במקום מערכת אוטומטית משהו יצק את ההוראות בקול רם.

אם כך, בהנחה שהכוח המערכתי מהסוג שיש לסמכויות מעשיות הוא מסוג הכוח המוענק בידי נורמות המשולבות זו בזו, השאלה הקריטית הנשאלת כאן היא: מה טבען של נורמות כאלה? התשובה שאני מציע לשאלה זו היא שנורמות מעניקות כוח חייבות להיות נורמות חברתיות, המקובלות בקהילה מסוימת, ויוצרות בכך חלק ממערך של מוסכמות או חלק ממוסד חברתי. העמדה החלופית תהיה שנורמות מעניקות כוח יכולות להיות נורמות שנדרשות או נקבעות על ידי טעמים לקיומן, כלומר ללא השאלה אם נורמות אלה מקובלות בקהילה המסוימת וללא קשר אם פועלים לפיהן. נכנה זאת "התפיסה המופשטת" של הכוח.

10 אני מאמין כי אם הוראותיה מזיקות למטרה, ההיגיון הקואורדינטיבי לציית להוראותיה נמחק או שכף המאזניים אינה נוטה יותר לטובתו, והוא אינו תקף יותר. מובן מאליו כי אם דבר מעין זה מתרחש, אין כל טעם לציית להוראותיה.

אך התפיסה המופשטת אינה אפשרות סבירה. טעמים, בין שהם נעוצים במוסר ובין שבמקורות אחרים, יכולים לקבוע רק שמן הראוי שאדם מסוים יהיה בעל כוח, ולא שיש לו הכוח בפועל. טעמים, לדעתי, הם עובדות התומכות (או מתנגדות) לעשייתו של מעשה מסוים (או להימנעות ממנו). כמובן, ייתכן שיש עובדות בעד הענקת כוח מערכתי לאדם מסוים בנסיבות מסוימות. כך, למשל, בהתחשב בחלופה, ייתכן שטוב או עדיף לתת ל-A כוח מערכתי על B בנסיבות C. מכך נובע, ודאי, כי מן הראוי של-A יהיה כוח מערכתי על B ב-C. אך "מן הראוי" אינו רלוונטי לשאלה שאנו חוקרים כאן. השאלה אם מן הראוי שלאדם מסוים יהיה כוח מערכתי או לא מתקשרת לעניינים הנורמטיביים הנוגעים ללגיטימיות; ראשית, אנו מעוניינים לקבוע מה נדרש בפועל לקיומה של סמכות מעשית, כלומר מה משמעות היותו של אדם בעל כוח מערכתי, ולא מה הופך סמכות לטובה או ללגיטימית במובן מסוים. לפני שאומדים כוחות מבחינה מוסרית רצוי להבין מהם כוחות אלו ומי עשוי להחזיק בהם.¹¹ התפיסה המופשטת עשויה להיראות סבירה בהתבססה על שיקולים שבהם אנו עושים שימוש תכוף כדי להצדיק את קיומן של זכויות מוסריות. הרעיון שלאנשים יש זכות מוסרית מסוימת – נאמר, הזכות לחופש המצפון או לחופש הדיבור – משום שמן הראוי שתהיה להם זכות כזאת, נשמעת כהנמקה סבירה בהחלט. אם קיימים שיקולים משכנעים התומכים בכך שלאנשים תהיה זכות ל-X, ואין שיקולים שמכריעים נגד קיומה של זכות כזו, הגיוני להסיק שלאנשים יש זכות מוסרית ל-X. אך כוח מערכתי אינו זכות מוסרית. אם יש זכות מוסרית לשלוט – דהיינו, הזכות המוסרית להיות בעל סמכות בנסיבות מסוימות – הזכות לכוח מערכתי תהיה מעין זכות מוסרית. אולם קיומה של זכות מוסרית לשלוט אין משמעו קיומה של סמכות מעשית. הזכות לשלוט אינה אלא עמדה בדבר סמכות שראוי שתהיה למישהו. ייתכן, למשל, שראובן צריך להיות האחראי ולא שמעון. אך אם הכוחות הרלוונטיים הוענקו לשמעון, אזי לשמעון יש הסמכות המעשית, גם אם הוא אינו האדם הראוי לקבלה (מבחינה מוסרית). במילים אחרות, כוח מערכתי הוא מושג מעין-משפטי; הוא מייצג נורמות המשולבות זו בזו, וכך יוצרות ומגדירות את תחולת כוחותיו של אדם להביא לשינויים במצב הנורמטיבי השולט. אנו יכולים רק להסיק את קיומו של כוח מערכתי מתוך התבוננות בנורמות הנהוגות בהקשר נתון.¹² אם ברצונכם לדעת מהם הכוחות שיש לנשיא ארצות-הברית, עליכם לבדוק זאת בחוקה ולהתבונן בפרקטיקות הרווחות בארצות-הברית (בבתי המשפט ובסוכנויות אחרות); אם ברצונכם

11 מן הראוי לציין כי נורמות מאצילות סמכות הן מורכבות: הן קובעות את תפקיד הסמכות הרלוונטי, מהו תפקיד בעל הסמכות, את הכוחות המשויכים לו (למשל, משרד הדקאן, לשכת נשיא או שופט), ואת הדרכים שבהן אנשים מסוימים זוכים לאיש תפקידים אלו. מנקודת מבט מוסרית (או כל צורת אומדן אחרת), מוסדות עלולים שלא לעמוד בהיבטים אלה. ייתכן כי התפקיד הסמכותי הספציפי העומד לדיון הוא כזה שלא אמור להתקיים, או שצריך להיות שונה לחלוטין, וייתכן כי התפקיד הסמכותי מובנה כיאות, אלא שהאדם הנושא בתפקיד זה הוא לא זה שאמור לשאת בו.

12 מן הראוי לציין את היוצא מכלל זה, שהוא טוב, המקרה של מקורות מעורבים לסמכות ההורית שנדונה קודם לכן.

לדעת מהם הכוחות הנתונים בידיו של נשיא האוניברסיטה שלכם, עליכם לבחון את הכללים והתקנות המגדירים אותם ואת הפרקטיקות הרלוונטיות באוניברסיטה שמעצבות אותם בפועל. זהו עניין של עובדות חברתיות-מוסדיות (ובמקרים רבים, משפטיות), ולא עניין של מוסר או של טעמים אחרים.

II

כפי שציינתי קודם לכן, כל זה מתקשר אך ורק לשאלה "מה נדרש לקיומה של סמכות מעשית". עדיין לא הצענו כל תשובה לשאלת ההצדקה או הלגיטימיות. עם זאת, אני מקווה שאפשר לראות שמסתמן כאן כיוון מסוים: ככל שנכיר בתלותן של הסמכויות המעשיות בפרקטיקות או במוסדות החברתיים, כך יקל עלינו להבין שהלגיטימיות של הסמכויות חייבת להיות תלויה בלגיטימיות של הפרקטיקה החברתית או של המוסד שבמסגרתם הסמכויות קיימות, בפונקציות הספציפיות של כל סמכות בתוך הפרקטיקה או המוסד, ואולי חשוב מכל, בתנאי ההשתתפות הכלליים בפרקטיקה או במוסד.

לחידוד רעיון זה נזדקק לכמה הבהרות והבחנות. השתמשתי במונחים "פרקטיקה חברתית" ו"מוסד" באופן חופשי למדי עד כה. שניהם מתייחסים למגוון רחב של מקרים. ככלל, פרקטיקות הן פעילויות המוסדרות על ידי כללים. פרקטיקה חברתית מתקיימת כשסוג מסוים של פעילות אנושית מבוסס על כללים או מוסכמות, או לפחות נשלט על ידיהם במידה רבה. כללים אלה עשויים להיות נורמות חברתיות, לעתים תכופות קונבנציונליות באופיין, או שהם יכולים להיות מוסדיים, כתובים, והרבה יותר מוכנים. ההבדל בין פרקטיקות חברתיות לבין מוסדות אינו חד וחלק. באופן כללי, שני מאפיינים עיקריים מבדילים בין פרקטיקות מוסדיות לבין פרקטיקות חברתיות: ראשית, לפרקטיקות מוסדיות יש מנגנונים ליצירת שינוי. כהבחנתו המפורסמת של הארט (H.L.A. Hart), לפרקטיקות מוסדיות יש מערכת שלמה של כללים משניים, דהיינו, מערכת של כללים הנוגעת לכללים של אותן פרקטיקות, כמו, למשל, כללים הקובעים את הדרכים שבהן ניתן לקבוע כללים חדשים ולשנות כללים ישנים.¹³ לפרקטיקות חברתיות לרוב אין מנגנוני שינוי פורמליים כאלה. שנית, מיסוד כרוך לרוב בהנהגת מנגנון פיקוח על הציות לכללים ובדרכים להגיב לאי-ציות. לפרקטיקות חברתיות לרוב אין מנגנוני ענישה מעין אלה. ענישה על אי-ציות נוטה להיות בלתי-פורמלית, ולרוב כוללת לחץ חברתי ותגובה עוינת מצד חברים אחרים בקהילה הנדונה.¹⁴

על כל פנים, ההבחנה בין פרקטיקות חברתיות למוסדיות אינה חשובה במיוחד לענייננו. סמכויות מעשיות פועלות לרוב בתוך פרקטיקות מוסדיות, ונדיר שהן פועלות בתוך

13 H.L.A. HART, THE CONCEPT OF LAW 79-91 (1961). הארט התייחס לחוק, כמובן, אך אין כל סיבה להניח כי אי אפשר להכליל את קביעתו.

14 לעיל ה"ש 6, בעמ' 50-52.

פרקטיקות חברתיות שלא התמסדו במידה כזאת או אחרת. הטעם לכך הוא שמכויות מעשיות מתבססות על כוחות מערכתיים, שחייבים להיות מוענקים על ידי מערכת משולבת ומורכבת למדי של נורמות. קיומו של מבנה נורמטיבי מורכב כזה דורש לרוב רמה מסוימת של מיסוד, כלומר כללים משניים ובדרך כלל גם מנגנונים להטלת סנקציות.¹⁵

ההבחנה החשובה – זו שיש לה השלכה ברורה על שאלת הלגיטימיות של סמכויות – היא בין פרטיקות או מוסדות וולונטריים מטבעם לבין אלה שאינם וולונטריים. פרקטיקות חברתיות רבות, קונבנציונליות ואחרות, הן פרקטיקות שאנו נדרשים לבחור בהן; אפשר לבחור להשתתף בהן או לא. ללמוד באוניברסיטה, לשחק במשחקים כמו שחמט או כדורגל, או אפילו לבחור קריירה מקצועית – הן דוגמאות אופייניות לפרקטיקות וולונטריות מעין אלה. אולם במוסדות ובפרקטיקות אחרים כולנו מוצאים את עצמנו משתתפים כבררת מחדל. לכל היותר ניתנת לנו הבחירה לצאת מהם, ולעתים אין אפילו אפשרות כזו. החוק הוא דוגמה אופיינית לכך. כולנו כפופים למערכת משפטית ולמוסדות הכלולים בה ללא אפשרות בחירה; למעשה, לרוב האנשים אין אפשרות יציאה. פרקטיקות רבות אחרות אף הן אינן וולונטריות. מוסכמות חברתיות של דרך ארץ, למשל, הן לא מסוג הפרקטיקות שנתונות לבחירה; הן מתקיימות כדי שניציית להן, ואנו, לכל היותר, יכולים לנסות להתנכר אליהן. להתנכרות זו יש מחיר. ביקורת נמתחת על אנשים שאינם מציינים למוסכמות של דרך ארץ, ותכופות מופעל עליהם לחץ משמעותי לציית.

ועם זאת, ההבחנה בין פרקטיקות וולונטריות לבין אלה שאינן וולונטריות אינה חדה וחלקה; מדובר יותר ברצף, ורצף זה משתנה בהתאם לנסיבות. משחק שחמט וקריירה של אסטרונאוט הם מסוג הפעילויות שאנשים בוחרים בהן, בדרך כלל מרצונם החופשי וללא כל לחץ מבחוץ; בנסיבות רגילות, הן וולונטריות במלוא מובן המילה. אך כאשר אנו מעלים בדעתנו מקצועות פחות אקזוטיים מאסטרונאוט, רמת הוולונטריות תלויה בנסיבות הקונקרטריות. לרוע המזל, בעולם שבו אנו חיים, הצורך להתפרנס לא מאפשר לרבים (או לרוב, מנקודת מבט גלובלית) חופש רב בבחירת עיסוקם. מרבית האנשים צריכים להסתפק במה שעומד לרשותם. נוסף על כך, קיימים מקרי ביניים או מקרי גבול. אפילו כאשר עומדות בפני אנשים כמה אפשרויות שניתן לבחור מתוכם, לעתים תכופות האפשרויות הן מוגבלות, ומתוך כך הבחירה היא מוגבלת במידה רבה. וולונטריות ההשתתפות בפרקטיקה או במוסד היא עניין של מידה, והמידה תלויה לעתים קרובות בנסיבות המקרה.

אך למרות כל המורכבויות האלה, אנו יכולים לערוך כאן הכללה: ככל שההשתתפות בפרקטיקה נתונה היא וולונטרית יותר – בנוגע לאדם מסוים בנסיבות נתונות – כך מתבססת

15 ניתן להעלות על הדעת כמה וכמה דוגמאות של פרקטיקות חברתיות שלא התמסדו. חשבו, למשל, על משחקים תחרותיים מסוימים, המשוחקים באופן קונבנציונאלי, וכוללים תפקיד של שופט; או על פרקטיקות חברתיות כמו מועדון ספר בלתי-פורמלי, או פעילות אחרת לשעות הפנאי, שבהן מתפתחים תפקידים בעלי סמכות עם הזמן. אך לרוב עמדות בעלות סמכות דורשות מערכת משוכללת למדי של חוקי משנה, כללים משניים שמחייבים רמה מסוימת של מיסוד.

יותר כפיפותו של הנתין לכללים או למוסכמות – על הסכמה. הדבר עשוי להישמע לכם טאוטולוגי; ככלות הכול, הסכמה (בהקשרים כאלה) היא מחויבות שאדם לוקח על עצמו באורח וולונטרי. כך שאם אנו מניחים כי השתתפותו של אדם בפרקטיקה חברתית נתונה היא וולונטרית, הרי שהכרזנו שאותו אדם הסכים, כלומר לקח על עצמו את המחויבויות הכרוכות בהשתתפות באופן וולונטרי. הדבר אולי נכון ככלל, אך רחוק מלהיות טאוטולוגי. הסכמה בפועל (דה פקטו) אינה בהכרח הצדקה מוסרית – וזה העניין שבו אנו עוסקים כעת. רמת הוולונטריות הכרוכה בהשתתפות בפרקטיקה או במוסד חברתי נתון, קשורה להסכמה בפועל: היא מתייחסת לעובדה שאדם בחר להשתתף; למשל, לעובדה שאדם הגיש מועמדות למשרה מסוימת. עדיין נותרת פתוחה השאלה אם ההסכמה שניתנה בפועל אמנם מהווה צידוק מוסרי (המבוסס על הסכמה) לדברים שאותו אדם כעת מחויב להם. לרוב אנו נוטים להתנות את הכוח המחייב מוסרית של הסכמה (בפועל), בדרישות מסוימות, כגון ידע הולם, יכולת מנטלית להבין את המחויבויות הכרוכות בדבר ואולי אפילו יחסיות סבירה בין נטל המחויבות לבין התועלת שהיא צפויה להניב (לדוגמה, האם המשרה שלה הגיש אותו אדם את מועמדותו היא אפשרות התעסוקה הזמינה היחידה? האם תנאי ההעסקה הם הוגנים ולו באופן מינימלי?). במילים אחרות, אמנם נכון שככל שהשתתפותו של אדם מסוים בפרקטיקה נתונה היא יותר וולונטרית, כך מבוססת יותר מחויבותו בכוחה המוסרי של ההסכמה – אך הקשר המושגי בין שני אלה אינו ישיר. הסכמה מעניקה הצדקה מוסרית למחויבות רק בתנאים מסוימים, וכוחה ותחולתה של ההסכמה תלויים במימושם של אותם תנאים.

איך כל זה רלוונטי לענייננו? התשובה הפשוטה היא שרבות הסמכויות המעשיות שפועלות במסגרת פרקטיקות או מוסדות וולונטריים. תפקידן כסמכויות, והכוחות שהן מקבלות ככאלה, מוגדרים בידי הכללים או המוסכמות של הפרקטיקות או של המוסדות שהשתתפים בהם צריכים להיות כפופים להם. ולרוב, כשהמשתתפים מצטרפים, הם יודעים מראש שהשתתפות כרוכה בכפיפות לסמכויות הרלוונטיות. לכן, כשהם מבקשים להצטרף באופן וולונטרי, הם לוקחים על עצמם את המחויבות לציית לרשויות הרלוונטיות: הם הסכימו לכך. באופן כללי, ניתן לומר שהלגיטימיות של סמכויות מעשיות במוסדות וולונטריים יכולה להתבסס על הסכמה. השאלות בנוגע להיקף הסמכויות שניתן להצדיק באמצעות הסכמה ובנוגע לגבולות הלגיטימיות של החובות הנגזרות מצידוק ההסכמה – הן שאלות מורכבות המשתנות ממקרה אחד למשנהו. חשוב לזכור כי גם כאשר ההשתתפות היא וולונטרית לגמרי, אין בכך לומר כי האדם מסכים לכל היבט של הפרקטיקה או המוסד שאליהם הוא הצטרף. לעתים תכופות הסכמה היא מסויגת, במידת מה, וכך ראוי שיהיה. חשוב לזכור גם כי פרקטיקות ומוסדות משתנים עם הזמן. כמה מהשינויים צפויים להיות מוסכמים; ככלות הכול, כשאדם מצטרף למוסד הוא אינו מצפה שאותו מוסד לא ישתנה לעולם. אך כמה שינויים מוסדיים עלולים לגרום לביטול המחויבות; לעתים מן הראוי להגיב לשינוי באמירה "לא לזה הצטרפתי". או אז, כמובן, אפשרות הפרישה מהמוסד או מהפרקטיקה היא חשובה ביותר.

עם זאת, סמכויות פועלות גם בתוך פרקטיקות ומוסדות רבים שאינם וולונטריים בשום מובן. לפיכך, הלגיטימיות שלהם אינה נובעת מהעובדה שנתניהם בחרו להשתתף בפרקטיקה או במוסד מרצונם החופשי, ולו רק משום שהשתתפות אינה עניין של בחירה; לנתיני הסמכות אין בררה אלא להשתתף. אך משמעו של היעדר הבחירה אינו בהכרח כי אין כל טעמים טובים להשתתף בפרקטיקה או במוסד. כמה מהפרקטיקות והמוסדות הלא וולונטריים שבהם אנו משתתפים – מערכת משפטית הגונה היא דוגמה בולטת לכך – הם כאלה שעשויים להיות לנו טעמים טובים להשתתף בהם. טעמים אלו לרוב קובעים את רמת שיתוף הפעולה הנדרש עם הסמכויות השונות שפועלות במסגרת הפרקטיקה או המוסד הרלוונטיים.

במילים אחרות, כשהשתתפות בפרקטיקה או במוסד נתונים אינה וולונטרית, הלגיטימיות של הסמכויות שפרקטיקות אלה מגדירות תלויה בשאלה אם למשתתפים יש טעמים טובים להשתתפות מלכתחילה. לטעמים להשתתפות ולרמת שיתוף הפעולה עם הפרקטיקה, הכרוכה בטעמים אלו, או למחויבות אליה, יש השלכה קריטית על הלגיטימיות של הסמכויות הפועלות בתוכה. איני סבור שמועיל לחשוב על טעמים אלו כעל טעמים המתבססים על "מעין הסכמה" – תפיסה המניחה שהימנעות מהסכמה היא מוטעית או שמניחה הסכמה היפותטית, אך אין בכוונתי להגן על עמדה זו כאן. עם זאת, אני מניח שהיעדר הבחירה באשר להשתתפות אינו מבטל בהכרח את הטעמים להיות משתתף משתתף פעולה. לעתים, היעדר הבחירה באשר להשתתפות אכן מבטל את הטעמים להיות משתתף משתתף פעולה; למשל, אם האוניברסיטה שלי רושמת אותי לאיזושהי פעילות פנאי ללא הסכמתי, יש לי טעם טוב לסרב להיות מחויב לתכנית, גם אם הייתי מסכים להירשם לפעילות מראש, אילו הוצעה לי האפשרות. אך לא תמיד כך הם פני הדברים. למשל, העובדה כי איש מעולם לא ביקש את הסכמתי לחיסכון פנסיוני, לא בהכרח מערערת את הטעמים שלי להשתתף בתכנית זו, וזאת, כמובן, מתוך הנחה שישנם טעמים טובים מאוד לחסוך לפנסיה שלי, בין שאני מבין זאת ובין שלא. לכן הטענה שלי כאן כללית, והיא שהשיקולים הנוגעים להצדקה של סמכויות קשורים בקשר הדוק לטעמים להשתתף באותה פרקטיקה או באותו מוסד שבהם הסמכות פועלת, ואף תלויים בהם במידה רבה. וכמובן, טעמיו של משתתף לפעולה תלויים במידה רבה בסוג הפרקטיקה או המוסד, בטעמים לקיום הפרקטיקה, בתפקידים שהיא ממלאת ובדרכים שבהן היא פועלת.

כל זה לא אומר הרבה, מן הסתם. הלגיטימיות של מוסדות ופרקטיקות חברתיות היא עניין מורכב, שתלוי בשאלות של תועלת חברתית, הגינות, צדק וכדומה. דבר ממה שאני מציע כאן אינו מתיימר להתייחס לנושאים מורכבים אלה. יתרה מזו, לא תמיד ברור לחלוטין כיצד להבדיל בין פרקטיקה מוסדית אחת למשנתה. למשל, האם עלינו להתייחס לכל המערכת המשפטית כאל פרקטיקה מוסדית? או האם אנו יכולים לחלק אותה ולהתייחס לפרקטיקות ולמוסדות חוקיים שונים באופן נפרד? אני מניח שהאפשרות השנייה היא הסבירה יותר; ככלות הכול, אפילו למערכות משפטיות הגונות ולגיטימיות באופן כללי יש לעתים חלקים בעייתיים, ואפילו בלתי-לגיטימיים בעליל, שלאנשים יש טעמים שלא להשתתף בהם או לשתף עמם פעולה. כך או כך, טענתי היא שבלתי-אפשרי להפריד את

הלגיטימיות של סמכויות מעשיות משיקולים מורכבים אלה, הקובעים את הלגיטימיות של הפרקטיקות שבהן סמכויות אלה פועלות. במילים אחרות, סמכות היא לגיטימית אך ורק אם הפרקטיקה או המוסד הספציפי שבהם היא פועלת, הם פרקטיקה או מוסד שיש טעמים טובים לקיומם. והטעמים שיש לשקול הם מורכבים מאוד ותלויי הקשר; הם כוללים טעמים להמשך קיומו של המוסד או של הפרקטיקה הנדונים ואת האופנים שבהם הכוחות הנתונים בידי הסמכות הפועלת בפרקטיקה זו משרתים טעמים אלה.

בשלב זה, ייתכן שנפיק תועלת מהשוואות בין התפיסה המוסדית של סמכויות שהותוותה לעיל לבין אחת מתאוריות הסמכות המשפיעות ביותר, שמוצעת בתפיסת השירות (service conception) של רז. לפי תפיסת השירות, סמכות היא לגיטימית רק אם סביר להניח שנתיניה יפעלו בהתאם לטעמים הנכונים החלים עליהם, על ידי שיצייתו להוראות הסמכות – ולא ינסו לגלות טעמים אלו בעצמם, או לפעול בהתאם להם. זוהי תמציתה של תזת ההצדקה הנורמלית (Normal Justification Thesis) (להלן: "תזת ההצדקה") של רז.¹⁶ שימו לב כי לפי תזת ההצדקה, הלגיטימיות של סמכויות תלויה כולה בהיענות לטעמים הנכונים כפי שחלים בנוגע לנתיני הסמכות בנסיבות הרלוונטיות: הוראה סמכותית היא לגיטימית רק אם סביר להניח שהנתינים יפעלו בהתאם לטעמים הנכונים כפי שחלים בעניינם, כשהם מצייתים להנחיה הסמכותית – ולא ינסו לגלות טעמים אלה או לפעול בהתאם להם בעצמם. ייתכן שמשמע מכך כי בלי קשר לטיבה של הפרקטיקה שבה פועלת הסמכות ולתנאי ההשתתפות בה, הלגיטימיות של הסמכות תהיה תלויה בסופו של דבר בטעמים לפעולה שחלים על נתיני הסמכות בנסיבות העניין; טעמי ההשתתפות בפרקטיקה, בין שהיא וולונטרית ובין שלא, הם רק חלק מהטעמים שחלים בנסיבות העניין.

ייתכן שהדבר נכון ברובד כללי ומופשט ביותר. אך ברמה גבוהה זו של הפשטה אנו מחמיצים כמה היבטים חשובים של סוגי הטעמים והשיקולים השונים המצדיקים את הסמכות. אתמקד בשתי דוגמאות. ראשית, קיים הבדל חשוב בין טעמים לעשות דבר מה משום שהוא הדבר הנכון לעשותו בנסיבות העניין, לבין טעמים לעשות דבר מה משום שהבעת הסכמה לעשותו. מחויבות מתוך הסכמה מטילה חובה באופן שאינו נגזר מהטעמים שבשלם אדם נטל על עצמו את המחויבות, והחובה קיימת אף בהיעדר טעמים כאלה.¹⁷ לפיכך, כשאנחנו מסתמכים על התחייבות שמישהו נטל על עצמו כלפינו, הסתמכות זו בדרך כלל אינה תלויה בטעמים שבגללם האחר התחייב. וכך, במקרים שבהם סמכות פועלת בתוך ארגון וולונטרי, סוג הטעמים שמצדיקים את הלגיטימיות של הסמכות תלוי במחויבות שהנתינים לקחו על עצמם מרצונם החופשי, ושניתן לדרוש מהם למלאה. למשל, סמכותו של הדקאן שלי להורות לי לבצע פעולות הקשורות לתפקידי באוניברסיטה אינה תלויה

16 JOSEPH RAZ, THE MORALITY OF FREEDOM 53 (1986).

17 אלא אם כן, כמובן, הסיבות המניעות להתחייבות מבטלות את משמעותה המוסרית של המחויבות, כמו מחויבות בלחץ או כזו שניתנה בגלל מניפולציה וכן הלאה.

ישירות בתוכנן של ההוראות, היינו בהיותן מוצדקות דיין לגופו של עניין.¹⁸ עליי לציית להנחיות הדקאן, משום שהסכמתי לעשות כן; כפיפות לסמכות הדקאן היא חלק מהעסקה שעשיתי כשהצטרפתי למוסד זה. למען הסר ספק, איני מניח כאן שהסכמה או ההסכם המחייב אותי נעשו דווקא עם הדקאן או עם בכירים אחרים באוניברסיטה. זוהי מחויבות למוסד, לחבריו, לתורמיו – שבשמם הדקאן ובכירים אחרים פועלים באוניברסיטה. לפיכך, נכון הוא שסמכות הדקאן מתייחסת לטעמים, אך אלה הם, בראש ובראשונה, טעמים לכיבוד מחויביותי. הן אינן חייבות להתייחס, לפחות לא ישירות, לסיכוי שציות להנחיות מסוימות שיוורה הדקאן ישרת את הטעמים הנכונים החלים עליי באותן נסיבות, יותר מאשר אם ארד לעומקם של טעמים אלה בעצמי. במילים אחרות, הסכמה משנה את פני הדברים, לא משום שהיא מיתרת את ההסתמכות על טעמים, אלא משום שהיא משנה את סוגי הטעמים הנחשבים רלוונטיים.

שנית, אני סבור כי התפיסה המוסדית של סמכות, מסבירה היטב את רעיון תחום השיפוט. לסמכויות מעשיות יש תמיד תחום שיפוט מוגבל: סמכותם מחייבת רק את המשתתפים בפרקטיקה או במוסד שבו הן פועלות. אם נבחן את הלגיטימיות של סמכויות אך ורק מבחינת יכולתן לשקף את הטעמים הנכונים לפעולה עבור נתיניהן, לא נוכל לנסח מובן מתקבל על הדעת של המונח תחום שיפוט. ניתן לעמוד בתנאי תזת ההצדקה, למשל, אם מצייטים לחוק הקנדי במקום לחוק האמריקני. אך אם אינכם תושבי קנדה, חוקי קנדה אינם חלים עליכם, וזאת משום שאינכם שותפים לפרקטיקה הנוהגת, ולפיכך אינכם נמצאים בתחום השיפוט שלה. במילים אחרות, סמכויות יכולות לחייב רק מי ששייך לפרקטיקה או למוסד שמעניק להן את כוחותיהם. יש להודות כי רשויות פוליטיות **טוענות** לעתים שיש בכוחן להטיל חובות גם על מי שאינם משתתפים במסגרת החברתית המעניקה את הכוח לאותן רשויות. כך, למשל, מערכות משפטיות טוענות לסמכות אקס־טריטוריאליה, ומתיימרות לכפות חובות על נתינים שונים שאינם חלק מהמערכת המשפטית או מהקהילה הפוליטית הרלוונטית. מהתפיסה המוסדית משתמע כי טענות כאלה מוצדקות רק לעתים רחוקות, אם בכלל.¹⁹

18 ב"מוצדקות דיין" כוונתי בדיוק לכוונת תזת ההצדקה, כלומר, שסביר להניח שהנתינים, בצייטם להוראת הסמכות, ינהגו בהתאם לטעמים הנכונים להם בנסיבות אלה.

19 יתרון נוסף של הגישה המוסדית לסמכות, שעליה נבצר ממני להרחיב את הדיבור כאן, נוגע לתפקיד **הגינות ההליכים** (procedural fairness) כאחד מתנאי הלגיטימציה של הנחיות סמכותיות. אחת התוצאות הבולטות ביותר של תפיסת השירות של רו היא זו שלפיה, להגיונותם של ההליכים שעל פיהם מתנהלת סמכות, לא יכול להיות כל ערך עצמי, אינטרינזי. לפי תפיסת השירות, להליכים יש משמעות רק אם הם מקדמים את הסבירות שהרשויות יפעלו לפי תזת ההצדקה. ערכם של ההליכים הוא אינסטרומנטלי בלבד. עם זאת, פילוסופים פוליטיים רבים מתכחשים לכך, בעיקר כשהם שוקלים את הערכים שאנו מצמידים להליכים הדמוקרטיים. בהקשרים מסוימים, נטען רבות (ראו למשל: THOMAS CHRISTIANO, THE CONSTITUTION OF EQUALITY: DEMOCRATIC AUTHORITY AND ITS LIMITS (2008) כי להליכים הדמוקרטיים יש ערך בפני עצמו (אינטרינזי), באופן שעלול להשפיע בבירור על

לסיכום, הלגיטימיות של סמכות מעשית תלויה ועומדת על טבעם של הפרקטיקה או המוסד שבתחומם פועלת הסמכות, ובתנאי ההשתתפות באותה פרקטיקה או באותו מוסד. אם אמירה זו נכונה בכללותה, אזי נובע מכך כי יכולתנו להכליל את תנאי הלגיטימיות של הסמכות מוגבלת למדי. מוסדות ופרקטיקות רבים שונים מאוד זה מזה בהיבטים שונים. אפילו בפרקטיקות טובות עשויים להתקיים היבטים בלתי-רצויים או בעייתיים, שעלולים להשליך על הלגיטימיות של סמכויות שונות בתוכן. אני מאמין כי אין זה אפשרי להכליל את התנאים ההופכים סמכות ללגיטימית. זאת, משום שישנם יותר מדי היבטים שמשליכים על שאלה זו במקרים פרטניים. טעמינו לשיתוף פעולה עם פרקטיקות ומוסדות מסוגים שונים הם מגוונים מדי ותלויים בנסיבות משתנות, כך שלא נוכל לבנות נוסחה כוללת, שתחול על כל המקרים.

III

אתגר רציני נוסף עומד בפני התפיסה המוסדית של סמכויות שהותוותה כאן. אלו שעשויים להתנגד לה יתבססו על הטענה שהיא אינה מסבירה כמה היבטים נורמטיביים חשובים של יחסי סמכות-נתיין. כך, למשל, ניתן לטעון כי התפיסה המוסדית אינה יכולה להסביר יחסי אחריותיות (accountability) בין סמכויות לגיטימיות לבין הנתינים שלהן. לפי רעיון זה, המחויבות לציית לסמכות היא חד-כיוונית, כזו שמכוונת כלפי הסמכות. במצב זה, ההנחה היא כי מי שאינם מציינים לסמכות לגיטימית פוגעים בסמכות באופן מסוים; הם עושים (או לא עושים) דבר מה שהסמכות יכולה להתלונן עליו, ולראות בהם את האחראיים לכך.²⁰ ואכן, אם תזה זו היא נכונה, התאוריה המוסדית לוקה בחסר. לפי התפיסה המוסדית של סמכויות, חובתם של הנתינים לציית להנחייתה של סמכות לגיטימית אינה כלפי הסמכות הנדונה. אם יש להם חובה כלפי איזשהו גורם, סביר יותר להניח שאותו גורם הוא חברי המוסד או הפרקטיקה שבשםם פועלת הסמכות. וכך, לדעת, צריך להיות. ברשותכם, אסביר זאת.

ראשית, הרעיון שהחובה לציית לסמכות הוא חד-כיווני – כלומר חובה כלפי הסמכות ככזו – מוביל לתוצאות מוטלות בספק. יש להניח כי במשטר משפטי הגון מוטלת עלינו החובה לציית לחוקים, לפחות במידה מסוימת. עם זאת, תהיה זו תוצאה משונה עד מאוד,

הלגיטימיות של הסמכויות הנידונות. אף שתפיסה זו אינה נובעת בהכרח מהתפיסה המוסדית, היא בהחלט מתאימה לה.

20 תאוריית הכיוונית (סמכות תלויה-הנחיה) והקשר שלה לרעיון האחריותיות (accountability) הועלו באופן מפורש בידי סטיבן דרוול. ראו: Stephen Darwall, *Authority and Reasons*: Exclusionary and Second-Personal, 120 ETHICS 257, 257–258 (2010); MARGARET GILBERT, A THEORY OF POLITICAL OBLIGATION 245–248 (2006); Scott Hershovitz, *The Authority of Law*, in THE ROUTLEDGE COMPANION TO PHILOSOPHY OF LAW 65 (Andrei Marmor ed., 2012).

אם ינבע ממנה שחובתנו לציית לחוקים היא חובה כלפי רשויות החוק הרלוונטיות. החובה לציית לחוקים פדרליים בארצות הברית היא אינה כלפי הקונגרס האמריקני. והחובה שלא לחנות במקומות אסורים לחניה היא אינה כלפי העירייה שאוכפת את התקנה.²¹ המשפט אינו התחום היחיד שמספק לנו תוצאות מוזרות למדי בכל הנוגע לכיווניות. חשבו למשל על המקרה שבו מפקד צבאי – במהלך מבצע, כחלק ממלחמה צודקת, נניח – מורה לאחד מחייליו לתקוף ובכך לסכן את חייו כדי לקדם מבצע צבאי. הבה נניח שהחייל מחויב לציית. האם יהיה זה הגיוני לחשוב שחובתו לסכן את חייו היא חובה כלפי המפקד שהורה לו זאת? או שחקן במגרש כדורגל, שהשופט מורה לו לצאת מהמשחק. האם חובתו לציית להנחיה היא חובה כלפי השופט? בכל המקרים הללו, יהיה זה הרבה יותר סביר לטעון – כפי שמשמע מהתפיסה המוסדית – שהחובה לציית לסמכות, אם היא קיימת, היא כלפי חברי הקהילה או כלפי המוסד שבשמם פועלת הסמכות הרלוונטית.

ניתן לחשוב שאם הסמכות מייצגת את אלה שבשמם היא פועלת, אזי ההבחנה שאני מראה כאן אינה משמעותית כלל; מחויבות לקיום חובה כלפי סמכות היא שווה ערך למחויבות כלפי אלה שבשמם הסמכות פועלת. איני בטוח אם אכן יש להתייחס לסמכויות כמייצגות את כל מי שבשמם הן אמורות לפעול; אך אם נניח שאנו יכולים לעשות כן, השקפה זו אינה בהכרח בגדר בעיה עבור התפיסה המוסדית.²² אם יש מי שמבקש לטעון שהחובה לציית היא כלפי הסמכות בהיותה, ואך ורק בהיותה נציגה של אלו שבשמם היא פועלת, אזי כיווניות לא תהיה מנוגדת לתפיסה המוסדית.

למען האמת, הוויכוח העיקרי כאן אינו על כיווניות כשלעצמה. המניע הפילוסופי של תזת הכיווניות טמון בניסיון לבסס את יחסי האחריות בין הסמכות לנתיניה. הרעיון הוא שאם A^- יש סמכות לגיטימית על B בענייני C , והוא מורה ל- B^- לבצע פעולה X בעניינים אלה, אזי B נושא באחריות כלפי A על כך שלא ביצע פעולה X , או שלא ציית, באופן כזה או אחר. כך שהנחת היסוד כאן היא שללא כיווניות אין אחריותות.²³ אך תיאור זה מעלה בעיות יותר מאשר הוא פותר אותן. יחסי אחריותות לרוב מחייבים שאם B נושא באחריות כלפי A לביצוע פעולה X , ו- B אינו עומד במשימת ביצוע X (ללא הצדקה הולמת), אזי B גרם עוול ל- A . למשל, אם הבטחתי לך הבטחה, אני נושא באחריותות כלפיך לקיים אותה, ואם אינני עומד בהבטחתי ללא הצדקה הולמת, הרי

21 לחלופין, הרעיון שהחובה לציית לחוק היא כלפי ה"חוק" בה"א הידיעה, במובן מופשט כלשהו, הרתיעה אותי עוד יותר. "החוק" אינו ישות, והוא בהחלט אינו מהווה סוכן.
 22 ספקותיי נובעים מערפול מסוים הנוגע לרעיון הפעולה בשם הזולת. במובן מסוים, לפעול בשם הזולת, משמעו לייצגו. אך במובן אחר, פעולה בשם הזולת משמעה פעולה מסיבות שחלות על אותו הזולת, או שטובות לו. במובן זה, פעולה בשם הזולת אינה בהכרח כרוכה בייצוגו. כך, למשל, אני יכול להזמין ספר מהספרייה עבור אחת הסטודנטיות שלי, בהתבסס על כך שהספר טוב לה; אינני מייצג אותה במקרה זה. אני משער כי אפשרי שסמכויות יפעלו בשם נתיניהן גם במובן זה. אך התפיסה המוסדית אינה מסתמכת על אפשרות זו כלל ועיקר.
 23 רעיון זה בא לידי ביטוי בבהירות ובפירוט רב בידי אלה האוחזים בתזת הכיווניות. לעיל ה"ש 21.

שגרמתי לך עוול, כלומר שיש לך בסיס מוצק לקבול על כך שגרמתי לך עוול. כעת, התומכים בתזת הכיווניות חייבים לצאת מנקודת הנחה שכך בדיוק הם פני הדברים ביחסים שבין סמכות לגיטימית לבין נתיניה: הנתינים נושאים באחריות כלפי הסמכות ונתינים שלא מצייתים, גורמים עוול לסמכות עצמה. במקרה כזה, יש להניח שהדבר נותן לסמכות זכות לתיקון העוול.

אתחיל בחולייה האחרונה בשרשרת. לרוב, אם רחל פוגעת בלאה, חובתה של רחל היא ליישר את ההדורים; לכל הפחות, אני מניח שיש לצפות שרחל תכיר בכך שפגעה בלאה ותציע ללאה משהו כדי לפצות על הפגיעה. טיבו של תיקון עוול זה ודרכי התיקון הראויות במקרים שונים, הם סוגיות מורכבות שאין לנו צורך לקבוע בהן עמדה כאן. כעת העלו בדעתכם את היחסים בין סמכות לנתינים. נניח שנתינה אינה מצייתת להנחיה מטעם סמכות לגיטימית, ללא הצדקה ראויה. האם יהיה הגיוני לטעון שהנתינה מחויבת לתיקון העוול כלפי הסמכות? האם היא יכולה להציע, למשל, מעין פיצוי (או סעד אחר) על אי-הציות שלה? לא כך אנו מגיבים לרוב לאי-ציות; התגובה הרגילה לאי-ציות לסמכות היא ענישה. ללא קשר לתורת ענישה זו או אחרת, לעולם איננו חושבים על ענישה כפיצוי שניתן לסמכות על עוול שנעשה נגדה. למעשה, ההפך הוא הנכון: כשאינכם מצייתים להנחיית סמכות לגיטימית, התנצלות בפני הסמכות והניסיון להציע פיצויים או סעד כלשהו כדי לכפר על אי-הציות, ייראו כתגובה בלתי הולמת. אדם לא גורם עוול לסמכות באי-ציות להנחיה לגיטימית שלה; לכל היותר הוא גורם עוול לאלה שלטובתם ניתנה ההנחיה, כלומר אלו שאמורים ליהנות מציות להנחיה (כולל, לעתים, אותו אדם שלא ציית להנחיה).²⁴

לסיכום עניין זה, אם אכן אי-ציות לסמכות הוא עוול נגדה, אזי ישנה חובה לתקן את העוול, כגון הצעת פיצוי הולם (או התנצלות, או משהו מעין זה) – והתפיסה היא שזו, לפחות באופן פוטנציאלי, תגובה הולמת. איני רואה כיצד תפיסה כזו חלה על יחסים שבין סמכויות לגיטימיות לבין נתיניהן. לכל הפחות, מן הראוי לעצור ולהתבונן בעובדה כי תגובה נורמלית לאי-ציות היא ענישה, ולא תיקון העוול באיזשהו אופן.

אתם עשויים לקבול על כך שאני מבלבל בין העוול שנעשה לאדם האוחז בסמכות, לבין העוול שנעשה לסמכות, בהיותה סמכות. כן ולא. אם תפרידו את הסמכות, כתפקיד או כמוסד, מאנשים הנושאים בתפקידים סמכותיים, יקשה עליכם עוד יותר להסביר כיצד אי-ציות הוא בגדר גרימת עוול לסמכות. האם ניתן לגרום עוול למוסדות או לחוקיהם? ברור שאפשר, אך רק באופן עקיף, באמצעות הפרעה או פגיעה בתפקוד המוסד, וכך באופן עקיף, גרימת פגיעה או עוול לאלו שנהנים מהמוסד ומתפקודו התקיין. זה מתיישב לחלוטין עם

24 לעתים תכופות, ילדים מתנצלים בפני הוריהם על כך שלא צייתו להם, ובמקרים רבים נראה שזוהי התגובה הראויה מצדם. אך זהו מקרה מיוחד. ראשית, סמכות הורית קשורה קשר הדוק להיבטים אחרים, אישיים ואינטימיים יותר של יחסי הורה-ילד, בצורות ואופנים שקשה להפרידם אלה מאלה. שנית, רעיון ההתנצלות הוא רעיון מורכב למדי. התנצלות היא, בין השאר, דרך להבעת הכרה בעוול שלו גרם המתנצל; בהקשר זה, של חינוך ילדים, לעתים אין צורך ביותר מזה.

התפיסה המוסדית. אני סבור בהחלט כי נתינים, בהכללה, מחויבים לציית לסמכויות לגיטימיות, אך זו אינה מחויבות כלפי הסמכות; מחויבותם של אנשים לציית היא כלפי הנהנים מקיומה של הסמכות הרלוונטית ומתפקודה הראוי, כלומר אלו הנהנים מהפרקטיקה או מהמוסד שאת יעדיהם ותפקידיהם משרתת הסמכות. כל זאת בהנחה, כמובן, שלנתינים יש טעם לתמוך בפרקטיקה או במוסד הנידונים.

אך מה בנוגע לאחריותיות? גם אם נסכים לכך שאדם אינו גורם עוול לסמכות כשאינו מציית לה, ייתכן שנרצה לשמר את הרעיון שלנתיני הסמכות יש אחריות כלשהי כלפי הסמכות. האם קיימת אחריותיות ללא כיווניות? אני סובר שהשאלה תלויה בסוג האחריותיות שבה אנו דנים. אני מניח שבמובן מוסרי מסוים יש יחסי אחריותיות בין פרטים שהוא כיווני מטבעו. אם אני נושא באחריותיות מוסרית כלפיך בגין מעשיי, הדבר חייב להיות כרוך במשהו שאני חב כלפיך. עם זאת, ספק אם ישנו צורך באחריותיות במובן מוסרי זה בנוגע ליחסי סמכות-נתין. אין חולק שלסמכות ככזו יש מעמד מיוחד ביחס לאחריותם של הנתינים לציית להוראותיה. יש שיבקרו אתכם על אי-ציותכם לסמכות, וייתכן שאף שיהיו להם טעמים טובים לקבול על כך, אך רק הסמכות עצמה רשאית לדרוש מכם דרישות מסוימות בתגובה לאי-הציות שלכם. עם זאת, שימו לב שסוג זה של אחריותיות, שאותו אנו מקשרים לרוב ליחסי סמכות-נתינים הוא מטבעו פורמלי-מוסדי. הנחיות סמכותיות לגיטימיות מניחות שיש לסמכות זכויות נוספות על מנת להבטיח ציות. אך זכויות וכוחות אלה משתנים במידה רבה, ומן הראוי שכך יהיה, בהקשרים מעשיים שונים ובמסגרות מוסדיות שונות. לעתים קרובות קיימת חלוקת עבודה בין אלו שלהם הכוח להנפיק הוראות מטעם הסמכות, לבין אלה שלהם הכוח להכריז על נתינים כנושאים באחריות, ולהבטיח ציות. דוגמה ברורה שעולה מאליה מצויה בהקשר של מערכות משפטיות. במערכת משפטית מאורגנת היטב אנו מוצאים חלוקת עבודה, דהיינו הפרדת כוחות בין הרשות המחוקקת, הרשות השופטת וסוכנויות אחרות לאכיפת החוק. אלה שלהם הכוח לחוקק חוקים מצויים במערכת נפרדת מאלה שלהם הכוח להחיל את החוקים על מקרים מסוימים ולאכוף ציות. במילים אחרות, אחריותיות במובנה השני, הפורמלי – זה שמקושר ובצדק, לכוחות הסמכות – אינה כיוונית במובן שנידון לעיל; היא אינה חייבת להתבסס על ההנחה שהחובה לציית לסמכות היא חובה שקיימת כלפי הסמכות הנידונה.

IV

ההשקפה שניסיתי להציג כאן אינה ספקנית בעיקרה. איני מנסה לטעון ששאלת הלגיטימיות של סמכויות מעשיות היא מוטעית או שאין לה מענה. מה שאני טוען כאן הוא כי טבעו של המוסד שבו הסמכויות פועלות הוא זה שקובע תמיד, ולו חלקית, את הלגיטימיות שלהן. על מנת לקבוע אם סמכות היא לגיטימית אם לאו אנו זקוקים לתאוריה נורמטיבית, אך לא כזו המתייחסת לסמכויות ככלל; אנו נדרשים לתאוריה נורמטיבית על הלגיטימיות של פרקטיקות ומוסדות חברתיים, הנוגעת למה שהופך אותם לטובים, לצודקים ולראויים לתמיכתנו.

תפיסה מוסדית של סמכות

אסיים בהערה קצרה על החובה לציית לחוק. ההבנה כי הלגיטימיות של סמכויות מעשיות חייבת להיות מעוגנת במרכיביהם הספציפיים של הפרקטיקה או של המוסד שבהם הסמכות המוסכמת פועלת תסייע לנו לראות אל נכוחה כי הפולמוסים על החובה הפוליטית הם בדיוק הפולמוסים שעלינו לנהל בנוגע לגיטימיות של כל סמכות מעשית. הטיעונים באשר לחובה לציית לחוק קשורים לאופי המוסדי של החוק, לתפקודיו בחברה, לחובה המוסרית שיש לנו לתמוך בתפקודים אלה ועד כמה התמיכה בהם צריכה לבוא לידי ביטוי בדמות חובה לציית. אלה הם בדיוק הטיעונים הקשורים לגיטימיות של כל סמכות מעשית. כולם תלויים בטבעה של הפרקטיקה שבה פועלת הסמכות, בטעמים שמביאים אותנו להשתתפות ולשיתוף פעולה אֶתה ובחובות הכרוכים בטעמים כאלה.